

TAK architecten

GAK gebouw

architectuuranalyse

Hilversum

TAK architecten

GAK gebouw

gegevens

Hilversum

project

Naam:	GAK gebouw
Locatie:	Stationsplein 25 te Hilversum
Monumentnr./ Kadastraal:	geen -
Doel:	architectuur analyse
Projectnummer:	17-07
Auteur:	dipl.ing. (FH) S. (Stefanie) Weser ondersteund door: drs. ing. E. (Eva) Schoonhoven
Datum:	3 juli 2017
Revisie:	6 november 2017
Formaat:	A3 liggend

opdrachtgever / eigenaar

Naam:	gemeente Hilversum
Contactpersoon:	A. (Annette) Koenders, senior beleidsadviseur cultureel erfgoed en dierenwelzijn, Unesco Werelderfgoed
Adres:	Oude Enghweg 23 1217 JB Hilversum
Postadres:	Postbus 9900 1201 GM Hilversum
Tel:	06 5128 4231

adviseur / architect

Naam:	TAK architecten
Adres Delft:	Zocherweg 2A 2613 ZV Delft
Tel:	015 212 59 03
Fax:	015 212 56 64
Adres Arnhem:	Van Oldenbarneveldtstraat 92-2 6827 AN Arnhem
Tel:	026 442 67 50
Fax:	026 370 24 60
E-mail:	info@takarchitecten.nl
Website:	www.takarchitecten.nl

inhoud

1. schaal van de stad	4
samenvatting	4
uitgangspunten ontwerp in 1981	
oriëntatie	
knelpunten huidige situatie	
conclusie	6
2. schaal van het gebouw	7
samenvatting	7
architectonische kwaliteiten van het gebouw	
conclusie	8
architectuur analyse	8
hoofdstructuur begane grond	
ruimtelijke beleving en afwerking	
blokkenstructuur	
betonskeletstructuur	
relatie gevelbeeld en omgeving	
hiërarchie gevelstructuur	
gevelopbouw	
groen	
verstoringen	24
wijzigingen en knelpunten	
bronnenlijst	28

1

schaal van de stad

samenvatting schaal van de stad

Het feit dat het GAK gebouw in de huidige situatie als een solitair en als een vreemd element wordt ervaren, bijna een barrière vormend tussen stationsgebied en binnenstad, ligt in hoofdzaak gegrond in de relatie tussen de stedenbouwkundige situatie / visie van toen (bouw GAK) en de veranderde ontwikkeling tot het heden. De stedenbouw na oprichting van het GAK-gebouw speelde niet meer in op de destijds nog geëiste kleinschaligheid waardoor een omgeving is ontstaan die nu twee kenmerken kent: kleinschaligheid en grootschaligheid (zie de roze en blauwe markeringen op de rechter kaart van de volgende pagina).

Hierbij dient men zich af te vragen hoe de toekomstige ontwikkeling in de context van cultuurhistorie wordt gezien. In welke mate kan men uit het verleden leren om te voorkomen dat niet weer dezelfde fouten worden gemaakt waardoor men over bijvoorbeeld 15 jaar weer voor een zelfde uitdaging staat als nu. Het gaat er om de bepalende elementen en waarden van identiteit te verkennen, zich hiervan bewust te worden en "het durven" te accepteren. Indien dit lukt kan een ontwikkeling veel sterker in gang worden gezet door een (historische) continuïteit te waarborgen. In deze continuïteit ligt identiteit gegrond en is een enorme potentie voor stedenbouwkundige kwaliteit.

uitgangspunten ontwerp in 1981

Architectuur is altijd het spiegelbeeld van de maatschappelijke ontwikkelingen, de visie op leefomgeving en leefvormen. Als architect sluit men hierop aan en ontwerpt een gebouw in de context van de (maatschappelijke) omgeving.

Zo zal ook Onno Greiner met zijn ontwerp eind jaren 70 sterk beïnvloed zijn geweest door de gemeentelijke ontwikkelingen en visies op het stedenbouwkundige gebied van toen. Vanuit de bouwkundige archieftekeningen is op te maken dat het ontwerpproces ca. 4 jaar duurde, vanaf 2de helft 1979 t/m medio 1983. De tijdens deze analyse opgemaakte bronnen tonen aan dat er in die periode een herziening van het stationsgebied gepland was waarbij echter nog veel onduidelijkheden mee gemoeid waren. Onno Greiner moest met deze onduidelijkheden een ontwerp maken voor het GAK gebouw. Hierin ligt al één kenmerk van de historische continuïteit dat door het GAK gebouw heel nadrukkelijk wordt verteld.

Hierbij had hij te maken met de volgende uitgangspunten

- de gemeente eiste een kleinschalige architectuur, gebruik makend van baksteen - dit mogelijk vanwege de toen aanwezige (oude) bebouwing en de algemene visie op kleinschaligheid;
- de stedenbouwkundige plannen rondom de locatie van het GAK gebouw waren onduidelijk:
 1. wel of niet sloop van het oude station (bouw 1874) dat korte tijd zelfs genomineerd was voor de monumentenlijst (1982/83) en uiteindelijk pas in 1990 is gesloopt;
 2. onduidelijke randvoorwaarden aan het (mogelijk) nieuw te bouwen station (wel of niet een kleinschaligheid en baksteen wat in eerste instantie ook hier geëist werd door de gemeente);
 3. nog geen concrete plannen omtrent het voorterrein GAK gebouw / westzijde station
 4. visie op grootschalig verkeer met de vierbaanse straat;

stedenbouwkundige situatie in 1980, ontwerpfase GAK gebouw

het oude station, bouw 1874, sloop 1990

de stedenbouwkundige situatie in de jaren '60, linksachter het oude station

eerste sloopwerkzaamheden, op de achtergrond het oude station

een maquette van het nieuwe stationsgebied, 1980

oriëntatie

Onno Greiner speelde als volgt in op de stedenbouwkundige uitgangspunten (voor nadere toelichting zie ook afbeelding architectuur analyse):

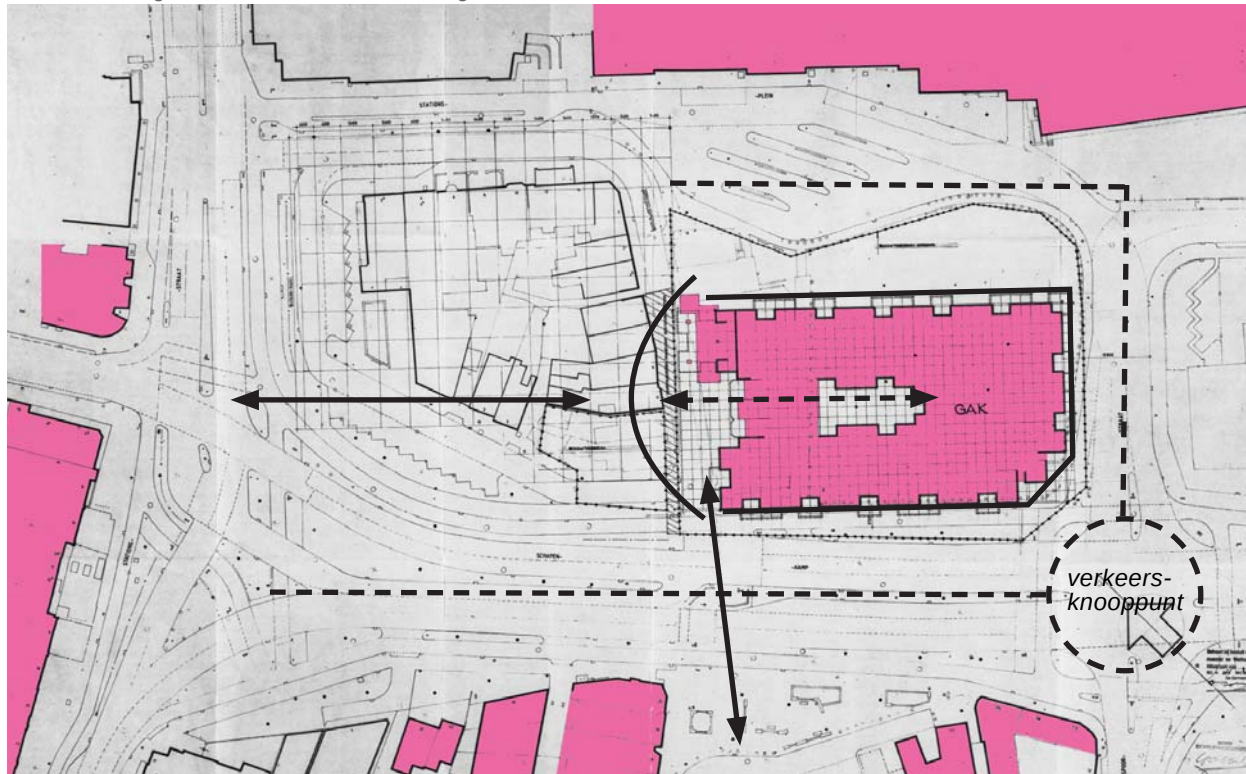
1. een 'open' gevel aan de noordzijde met een doorzetting naar de binnentuin, als reactie op en wisselwerking met het (beoogde) ruime, open stationsplein;
2. zichtlijnen vanaf de Koninginneweg en de Leeuwenstraat, zodat het GAK gebouw als verbindingspunt tussen de kleinschalige bebouwing van de omgeving diende
3. gevels aan de oost-, zuid- en westkant die als een 'straatzijde' zijn ontworpen en daarmee een relatie leggen met de hier geplande doorgaande verkeerswegen;

ansichtkaart, jaar onbekend, bijschrift kaart: "stationsgebouw uit 1876 staat op de nominatie afgebroken te worden om vervangen te worden voor een nieuw gebouw."

voorterrein GAK gebouw, jaar onbekend

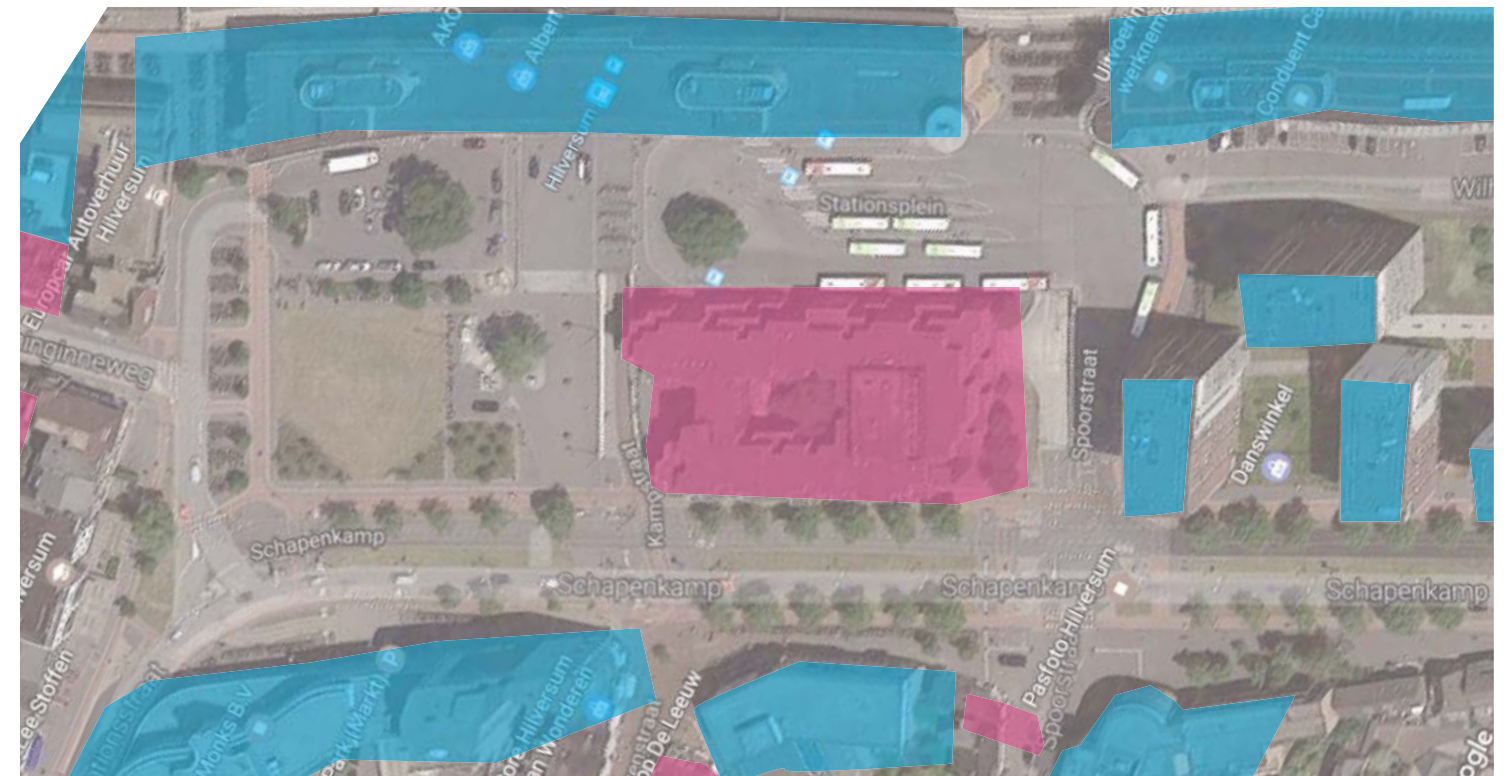
stedenbouwkundige situatie in 1980, ontwerpfase GAK gebouw

knelpunten huidige situatie

1. door de ontwikkeling van steeds meer grootschaligheid en hoogbouw is een concurrentie ontstaan met de oudere bebouwing, waar- onder het GAK-gebouw
2. het GAK-gebouw vraagt vanuit zijn architectuur om een beleving van afstand en een geleidelijke benadering daar naartoe - de be- bouwing op het stationsplein, met name de fietstunnel, verstoort deze beleving essentieel
3. deze onder punt 2. genoemde oorspronkelijke stedenbouwkundige wisselwerking tussen omgeving en gebouw, met doorzetting van het binnen-buiten gevoel door een glazen gevel naar de binnentuin, wordt niet meer ervaren door:
 - het smalle voetpad voor de noordgevel met entree naar de fietstunnel, waardoor een rommelig 'steeggevoel' wordt gecreëerd;
 - de niveauverschillen voor het gebouw, die het rommelige 'steeggevoel' versterken;
 - de bussen die tegen de oostgevel aan staan opgesteld;
4. deallee bomen langs de Schapenkamp werkt als verstorende barrière tussen gevelbeeld GAK en zijn omgeving; de plasticiteit van de gevel gaat hierdoor geen wisselwerking met de omgeving meer aan waarbij deze wel als dusdanig is ontworpen (goren op balkons en speelse schaduwwerking, zie ook verder de architectuur analyse)

afbeeldingen huidige situatie omgeving GAK gebouw

huidige stedenbouwkundige situatie

 = hoogbouw

 = laagbouw/stedelijke bebouwing

conclusie schaal van de stad

Onno Greiner heeft de stedenbouwkundige onduidelijkheden enerzijds en de eisen van de gemeente anderzijds kunnen oplossen door “gebruik te maken” van de toen heersende architectuurstijl, het structuralisme.

De visie op stedenbouw is (uiteraard) in de loop der tijd veranderd en verandert continu zoals dit algemeen met architectuur het geval is. Maar juist daarom worden monumenten aangewezen om te weten waar men vandaan komt zodat wij onze identiteit kunnen bewaken. Stedenbouw is essentieel onderdeel van deze identiteitsfactor; waar men toen nog van kleinschaligheid uitging heerste met name in de jaren 90 van de vorige eeuw het grootschalige bouwen, te zien aan de nieuwbouw rondom GAK. Tegenwoordig is men op zoek naar een combinatie tussen groot- en kleinschaligheid.

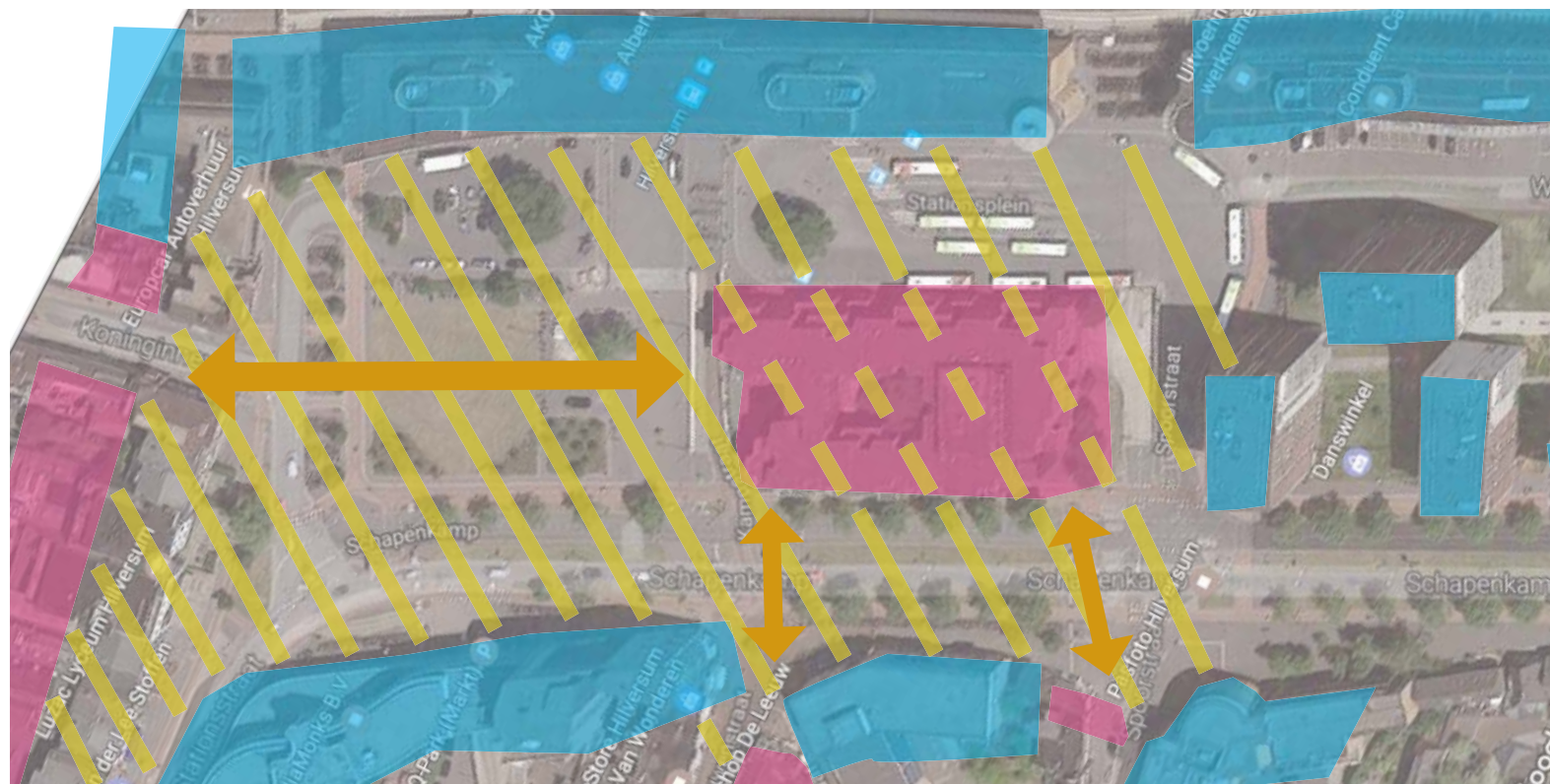
Het GAK gebouw geeft binnen de context zoals hiervoor geschetst een begrijpelijke invulling van de locatie. Onder andere in de verbinding van het gebouw met haar omgeving is het één en ander echter anders verlopen dan in de jaren '80 verwacht.

Wat we daarvan kunnen leren is dat het gebouw binnen de oorspronkelijke stedenbouwkundige plannen een schakel vormde tussen groot- en kleinschaligheid, tussen oud en nieuw rond het stationsplein. Dit is als gevolg van de hoogbouw van de jaren 90 wellicht alleen maar sterker geworden dan ten tijde van het ontwerp.

Het is dan ook te adviseren om de diverse lagen van de geschiedenis te combineren, en daardoor eerlijk om te gaan met de Hilversumse identiteit, die bestaat uit (zie ook onderstaande afbeelding):

- laag 1: de beleving van kleinschaligheid
 - zie rode markeringen
 - (het GAK-gebouw, de gebouwen aan de noordzijde van het stationsplein, de gebouwen bij de 'entree' naar de binnenstad)
- laag 2: de beleving van grootschaligheid
 - zie blauwe markeringen
- laag 3: de betekenis van de herinrichting van stationsplein en overgang hierbij:
 - schakelaar tussen kleinschaligheid en grootschaligheid
 - als hierbij het accent op de kleinschaligheid ligt kan klein- en grootschaligheid in balans komen, het kan zelfs een synergie bereiken, dus versterking van elkaar;

Concreet betekent dit dat het stationsplein een plek is die dient als overgang van grootschaligheid naar kleinschaligheid. Dit is nog steeds een opgave die staat en ook in de nieuwe ontwikkelingen voor het stationsgebied een rol moet spelen.

samenvatting schaal van het gebouw

- ontwerp 1979 - 1983, voltooiing omtrent 1984;
- groene gevel als uitgangspunt - Greiner 1981: 'Men ervaart het groen geaccentueerd door de beweeglijkheid van het gebouw door middel van over de balkonranden hangende planten.'
- centrumzijde: plaquette aangebracht ter herdenking aan Michael John Poyé uit Huizen, die hier door zinloos geweld om het leven kwam in 1986.
- noordzijde/stationsplein: kunstwerk 'Verdraagzaamheid'.
- voorwaarden vanuit gemeente:
 - het dient in de schaal van de binnenstad te worden opgetrokken.
 - kleinschalig, dus geen grote gladde gevels.
 - uitgevoerd in materialen die in Hilversum gebruikelijk zijn: baksteen, geen beton.

architectonische kwaliteiten van het gebouw**algemeen**

- ruimte voor individuele privacy
- duidelijke routes door strategisch geproportioneerd daglicht
- lichte ruimten grenzen aan intieme ruimten
- centrale ruimte
- zichtlijnen
- binnen - buiten relatie
- het groen als belangrijk onderdeel van de (gevel)architectuur

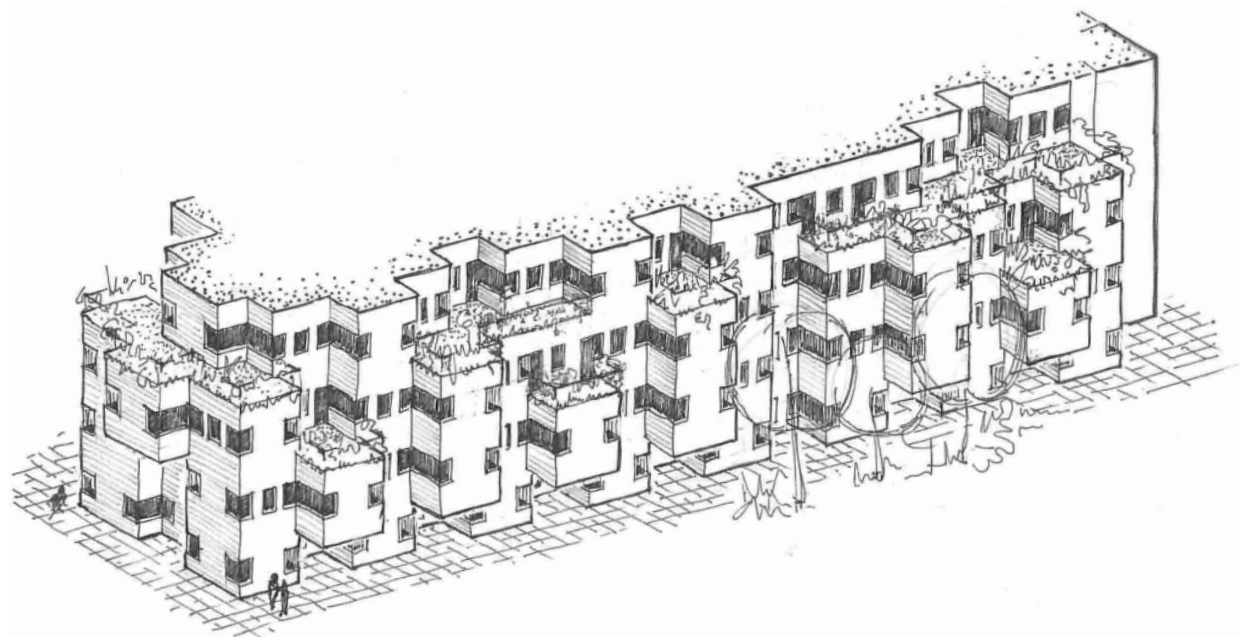
—> al deze kwaliteiten zijn door diverse veranderingen niet meer aanwezig, zie conclusie

exterieur

- 'eerlijk bouwen' - beton zichtbaar met bakstenen opvulling
- dynamisch
- door de regelmatige verspringingen wordt het massieve karakter doorbroken
- balkons – verbinding binnen/buiten heel sterk
- verschuivende dozen, rechte lijnen, rechthoekige vormen
- bouwblokken steken op eerste verdieping over de straat heen
- vensters als kaders met lichte betonband
- vensters op hoeken, waardoor de verbinding vanaf binnen naar de stedenbouw/buiten wordt versterkt
- terug liggende trappenhuizen, bruine gevel, onopvallend, maar veel lichtinval, dus licht biedt routing
- entree terug liggend, als overgang naar binnenhof

interieur

- wanden schoon metselwerk als afwerking
- hierdoor bruine vensters onderdeel van de wand en de relatie met buiten wordt versterkt door de waarneming van alleen maar een gat
- betonnen kolommen (constructie) als lichte elementen op de wanden, net de kaders van de vensters in het exterieur
- grote massa binnen niet voelbaar, 'door de binnentuin die een soort stilte-eiland vormt.' En de verspringingen van de buitengevel;
- kantoorruimten als een U-vorm om de binnentuin gelegd en naar boven toe verjongend, zodat overal daglicht

schets Onno Greiner, kantoorgebouw GAK, Stationsplein 25, Hilversum (1978-1981), vogelvluchtperspectief / bron: Boek Andrea Prins, Onno Greiner 1924-2010

houten plafonds en bakstenen wanden, waartegen de betonnen lateien boven de kozijnen afsteken

conclusie schaal van het gebouw

De architectuur van het GAK gebouw is met een duidelijk concept ontworpen en uitgevoerd (zie de architectuuranalyse op de volgende pagina's voor de uiteenzetting van deze ontwerpeigenschappen). Deze oorspronkelijke, duidelijke en zeer functionele architectuur is nog zo goed als geheel aanwezig. Echter is deze architectuur niet meer te beleven en te ervaren vanwege essentiële verstoringen door latere aanpassingen en toevoegingen. Dit zorgt er in de huidige situatie voor dat het gebouw donker, onduidelijk, desoriënterend en somber aandoet. De oorspronkelijke kwaliteiten liggen niet zo zeer in 'mooie' afwerkingen en attractief decoratiewerk zoals wij dit bijvoorbeeld uit de 19de eeuw kennen, maar meer in een synergie van immateriële architectuurelementen. Onno Greiner maakte deel uit van deze architectuurstroming, het Structuralisme, samen met andere bekende architecten als Aldo van Eyck en Herman Hertzberger.

De karakteristieke eigenschappen van het gebouw die inherent zijn aan het structuralisme, zijn gelijktijdig niet te onderschatten potenties:

- duidelijke oriëntatie / routing door middel van daglichttoetreding en materiaalgebruik;
- intieme sfeer op de begane grond (waar de bezoekers werden ontvangen);
- open, lichte sfeer op de verdiepingen (waar de werkplekken waren);
- wisselwerking binnen - buiten;
- functionaliteit;

Deze kwaliteiten zijn kenmerken voor een architectuur die zich vanaf de wederopbouw begon te ontwikkelen. Als onderdeel van een integrale totaal architectuur vormen deze kwaliteiten een samenhang. In deze bewustwording ligt een potentie die kan worden benut om mee te werken. Omdat men echter deze samenhang van architectonisch immateriële aspecten steeds minder leek te begrijpen zijn essentiële kwaliteiten verloren gegaan door diverse veranderingen en verstoringen in en aan het gebouw (zie verstoringen achter in het rapport).

architectuur analyse

Op de volgende pagina's worden analyse tekeningen getoond die mede de basis zijn om te komen tot de voorafgaand omschreven samenvatting en conclusie. Aan de hand van deze analyse afbeeldingen worden de potenties van het gebouw nader getoond.

Nederlands Structuralisme (jaren '70 tot begin jaren '80)

- Weinig architectuur nog van over.
- Stroming in zowel architectuur als stedenbouw, filosofie, kunst, etc.
- Kenmerk: gebouwen met een geometrische structuur samen gesteld uit vaak kleine eenheden, die gerelateerd zijn aan de menselijke maat.
- Reactie op CIAM-functionalisme (rationalisme), waarin stedenbouw zonder identiteit van de bewoners en gebouwde omgeving.
- "structuralisme is een theoretisch paradigma met het grond-principe, dat elementen van de menselijke cultuur in relatie staan tot een overkoepelend systeem of een structuur."
- Herman Hertzberger als toonaangevende structuralist (van de tweede generatie). Aldo van Eyk en Jaap Bakema.
- Voortvloeiend uit Team Ten.

Architect

Onno Greiner 1924 – 2010:

- Bekend als ontwerper van theaters en culturele centra.
- GAK enige gebouw nog van Greiner in Hilversum.
- Toonaangevende architect in de Nederlands Structuralisme.
- Andere ontwerpen: Cultureel Centrum De Flint Amersfoort, Stadhalle Biberach Duitsland, verbouwing Theater Carré Amsterdam.

Uit Onno Greiner 1924-2010. Andrea Prins

- Gefascineerd door de 'immateriële functie' van architectuur, de emotionele, psychologische werking van ruimte op mensen.
- Belangrijk aspect in zijn ontwerpen: ruimte voor individuele privacy:
 - duidelijke routes door goed geproportioneerde en lichte ruimten grenzen aan intieme plekken.
- Greiner ontwerpt complexe bouwwerken:
 - met centrale ruimten;
 - zichtlijnen;
 - strategisch gepositioneerd daglicht waardoor hij de gebruikers als vanzelfsprekend door zijn gebouwen loodste.
- Greiner wilde gebruikers zekerheid bieden en voorkomen dat ze zich in een onduidelijke omgeving niet op hun plek zouden voelen.
- Architectuur overeenkomstig aan Maaskant of Groosman.
- (Lichte) inspiratie Delftse School.
- Citaat Greiner:
 - “Architectuur is op de eerste plaats dienstbaar aan de gebruikerseisen, dus primair functioneel karakter.”
 - “Ook de emotionele waarde.”

- “Drie primaire programmapunten als basisprincipe voor zijn architectuur:
 - duidelijkheid (functioneel);
 - identificatiemogelijkheid (functioneel);
 - stimulering (emotioneel).
- Duidelijkheid houdt in dat:
 - men zich in en rond het gebouw moeten kunnen oriënteren;
 - openheid een kenmerk is;
 - aan de buitenkant is af te lezen wat er in het gebouw gebeurt;
 - het gebouw binnen voor een vreemdeling zichtbaar moet zijn waar men zich bevindt en naar toe moet; de weg wijst zich vanzelf;
 - het interieur als voortzetting van de straat dient, meer verwantschap dan verschil;
 - ruimtes binnen en buiten lopen als het ware ongemerkt in elkaar over; harmonische overgang met een uitnodigende werking.”
- “Gebruik van baksteen als stijlmiddel.
- Nog wezenlijker is de geleding in zijn gebouwen, hierdoor krijgen de gebouwen verwantschap met hun omgeving.”

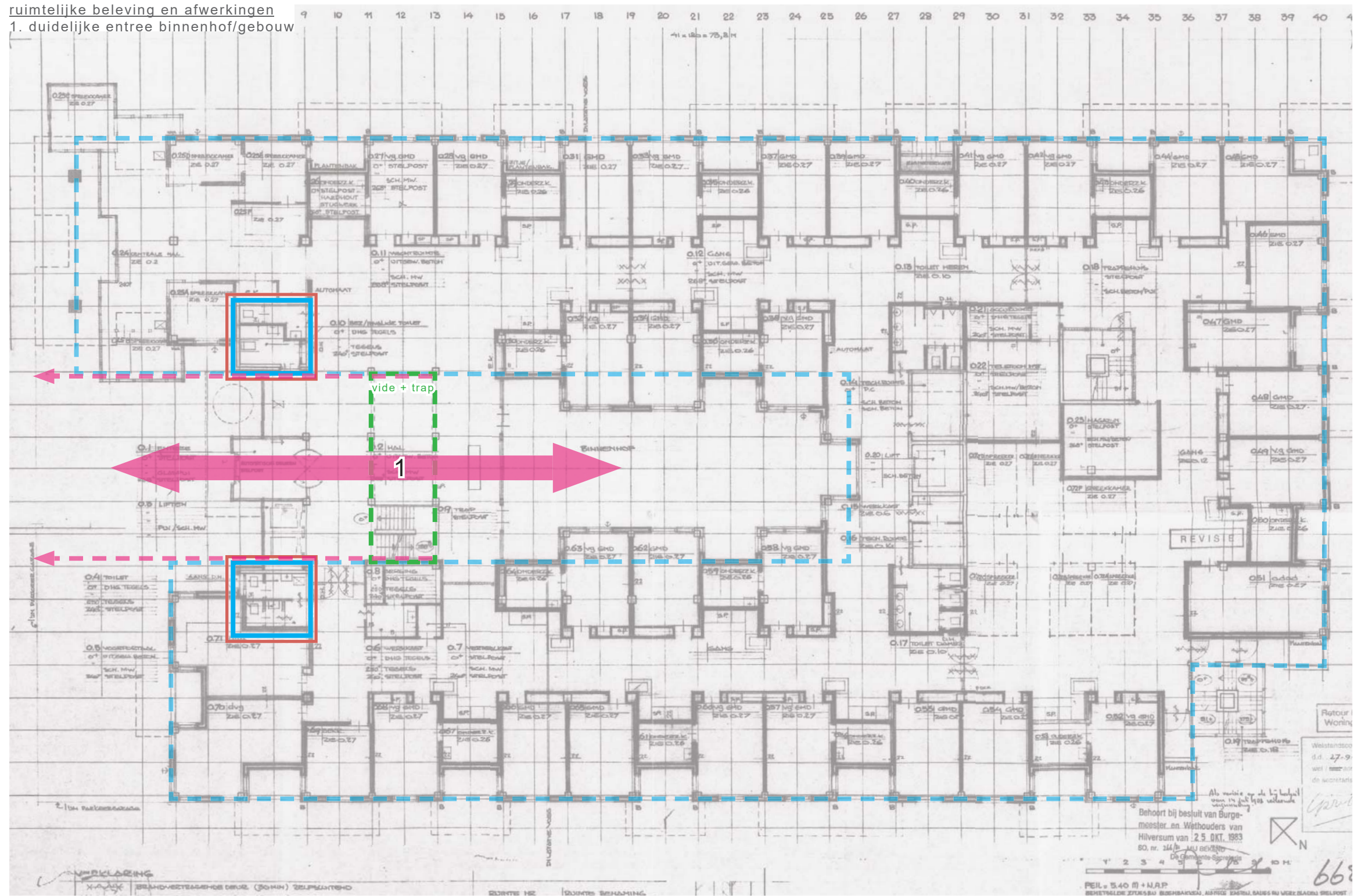

volksuniversiteit, Oude vest 45, Leiden (1968-1969) patio, werking van baksteen / bron: Boek Andrea Prins, Onno Greiner 1924-2010

Onno Greiner (rechts) in beeld in zijn eigen huis in Amstelveen / bron: Boek Andrea Prins, Onno Greiner 1924-2010

ruimtelijke beleving en afwerkingen
1. duidelijke entree binnenhof/gebouw

hoofdstructuren

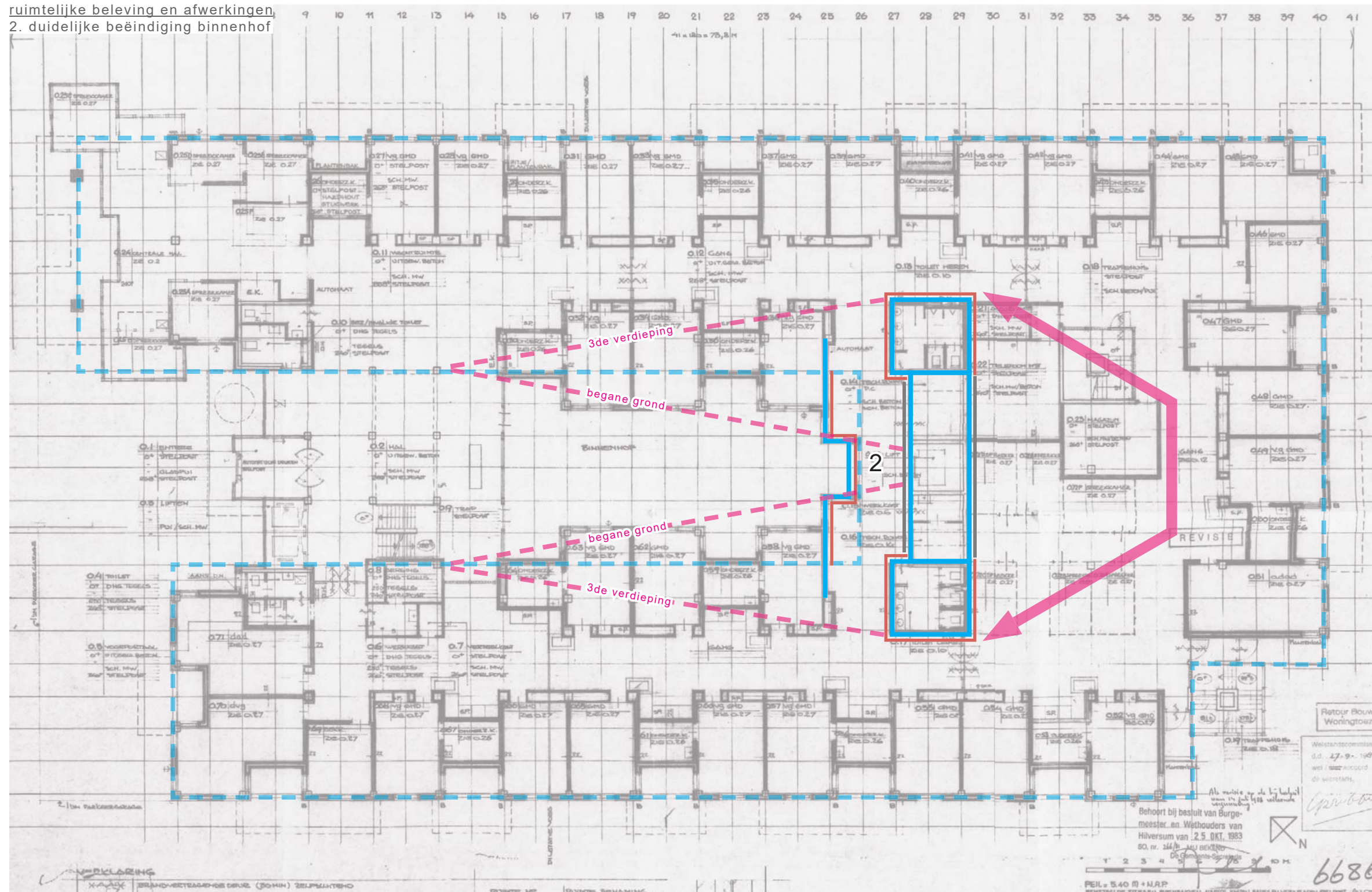
- de bouwkundige massa
- het binnenhof

ruimtelijke beleving en afwerking

- afwerking baksteen
- afwerking beton
- lichtinval / zichtlijn

begane grond plattegrond / bron: <http://zoeken.gooienvechthistorisch.nl/publiek/Default.aspx> bewerkt door TAK architecten.

ruimtelijke beleving en afwerkingen
2. duidelijke beëindiging binnenhof

hoofdstructuren

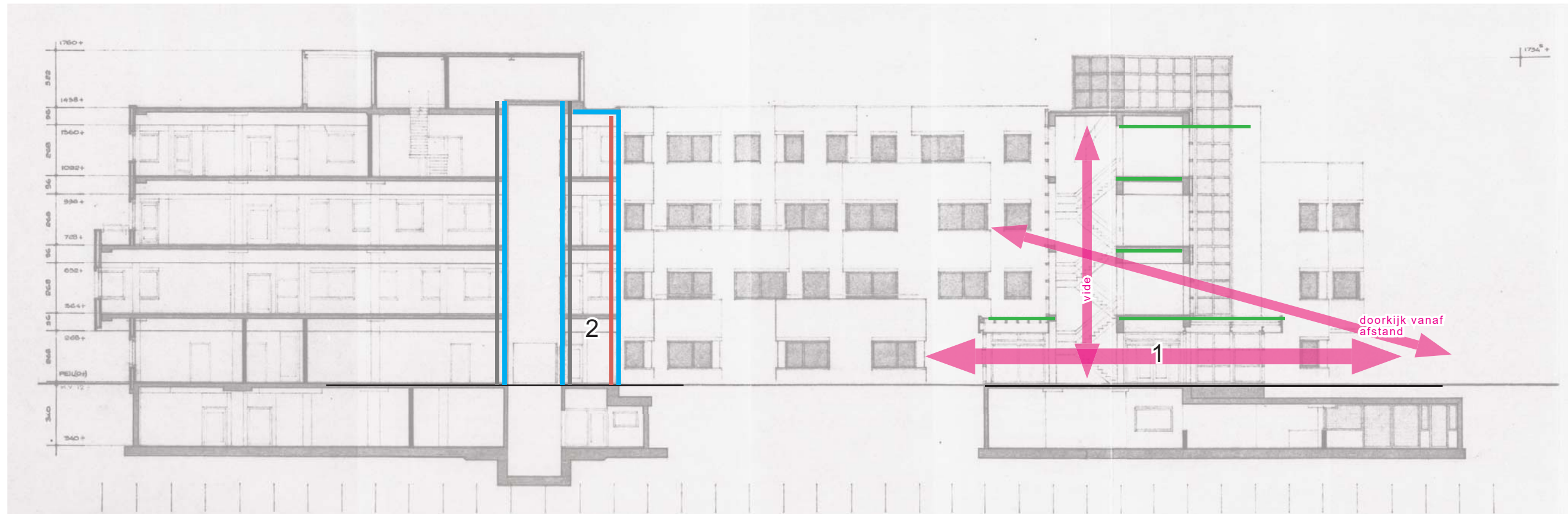
- de bouwkundige massa
- het binnenhof

ruimtelijke beleving en afwerking

- afwerking baksteen
- afwerking beton
- ↔ lichtinval / zichtlijn

de begane grond plattegrond / bron: <http://zoeken.gooienvechthistorisch.nl/publiek/Default.aspx> bewerkt door TAK architecten.

- ruimtelijke beleving en afwerkingen
1. duidelijke entree binnenhof/gebouw
 2. duidelijke beëindiging binnenhof

langsdoorsnede / bron: <http://zoeken.gooienvechthistorisch.nl/publiek/Default.aspx> bewerkt door TAK architecten.

hoofdstructuren

- █ de bouwkundige massa
- █ het binnenhof

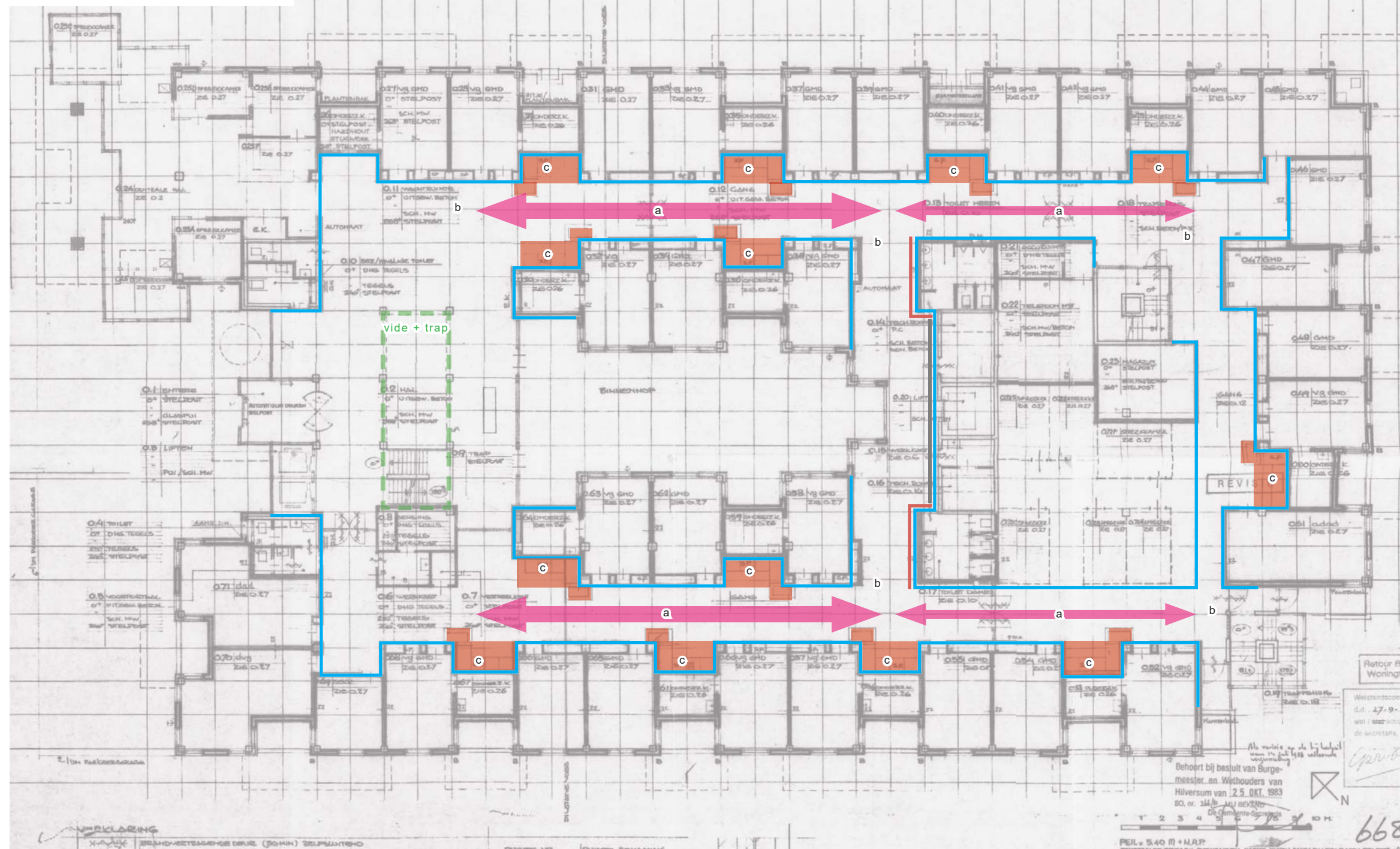
ruimtelijke beleving en afwerking

- █ afwerking baksteen
- █ afwerking beton
- ↔ lichtinval / zichtlijn

ruimtelijke beleving en afwerkingen

3. 'straatgevoel'

- intieme sfeer
- oriëntatie

Intieme sfeer en oriëntatie wordt bereikt door:

- materialen gangen
 - houten plafonds
 - gridbetonplaten vloeren
 - bakstenen muren
- wisselwerking tussen donker en daglicht
 - lichte beton in middendeel van het liftenblok
 - > zorgt voor weerkaatsing van licht, daardoor dit voor oriëntatie zorgt
 - transparante pui van de trappenhuizen
 - > openheid zorgt voor oriëntatie
 - > echter geen daglicht van boven af
- wachtplekken als kleine zithoeken
 - als kleine zithoeken afgeschermd door beplanting

hoofdstructuren

- de bouwkundige massa
- het binnenhof

ruimtelijke beleving en afwerking

- afwerking baksteen
- afwerking beton
- lichtinval / zichtlijn

de begane grond plattegrond / bron: <http://zoeken.gooienvechthistorisch.nl/publiek/Default.aspx> bewerkt door TAK architecten.

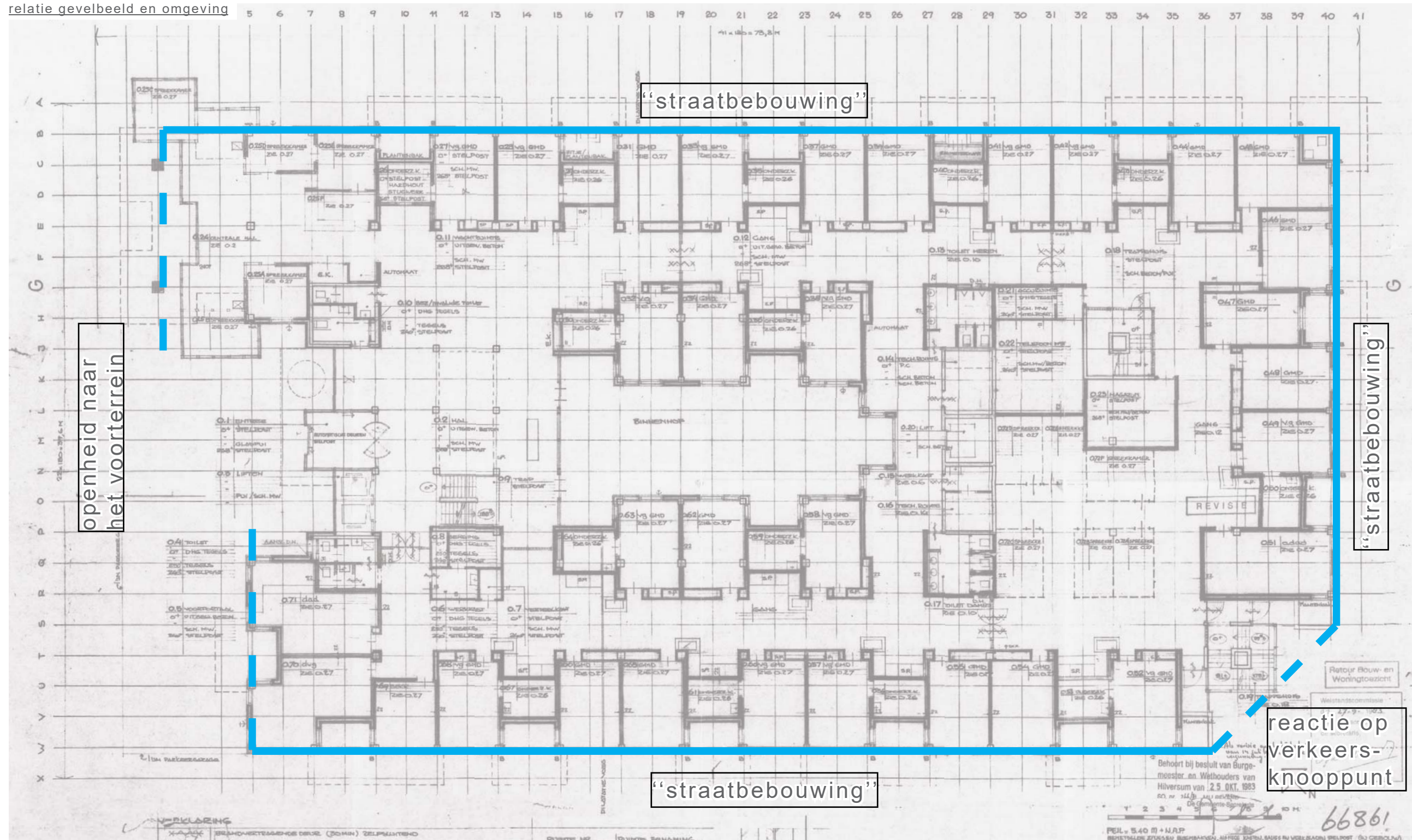

betonskelet structuur
- bepaalt structuur van de verdiepingen

verdieping plattegrond / bron: <http://zoeken.gooienvechthistorisch.nl/publiek/Default.aspx> bewerkt door TAK architecten.

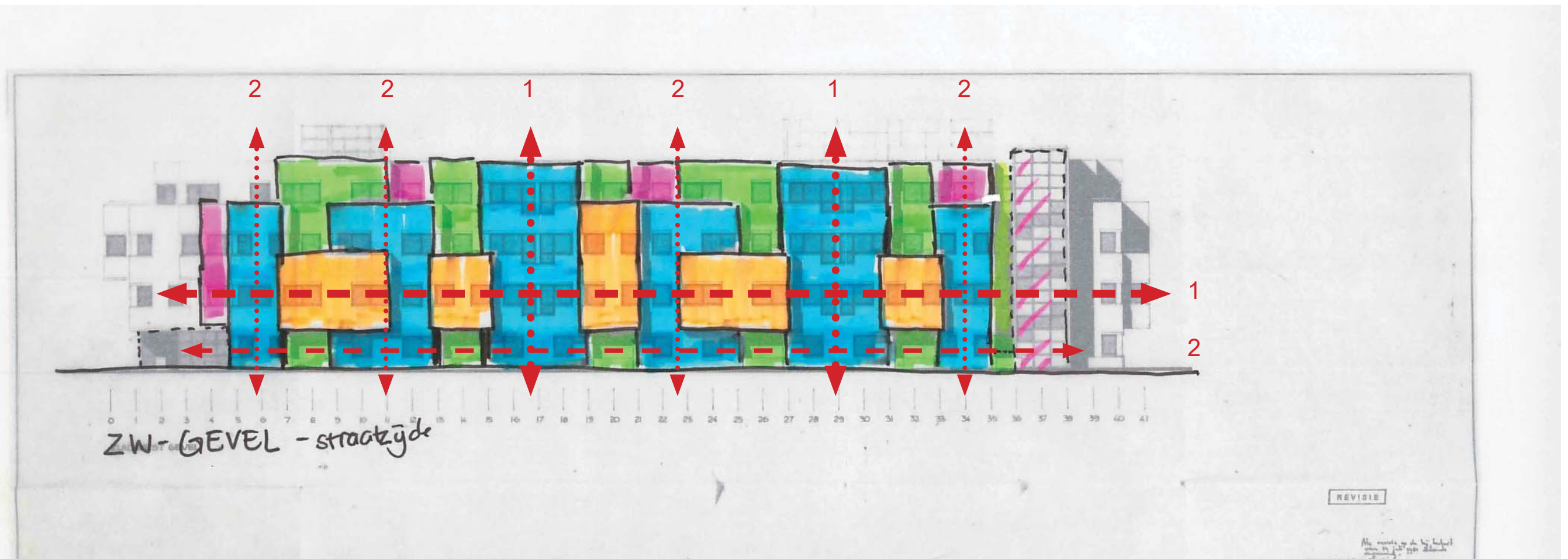
relatie gevelbeeld en omgeving

langsdoorsnede / bron: <http://zoeken.gooienvechthistorisch.nl/publiek/Default.aspx> bewerkt door TAK architecten.

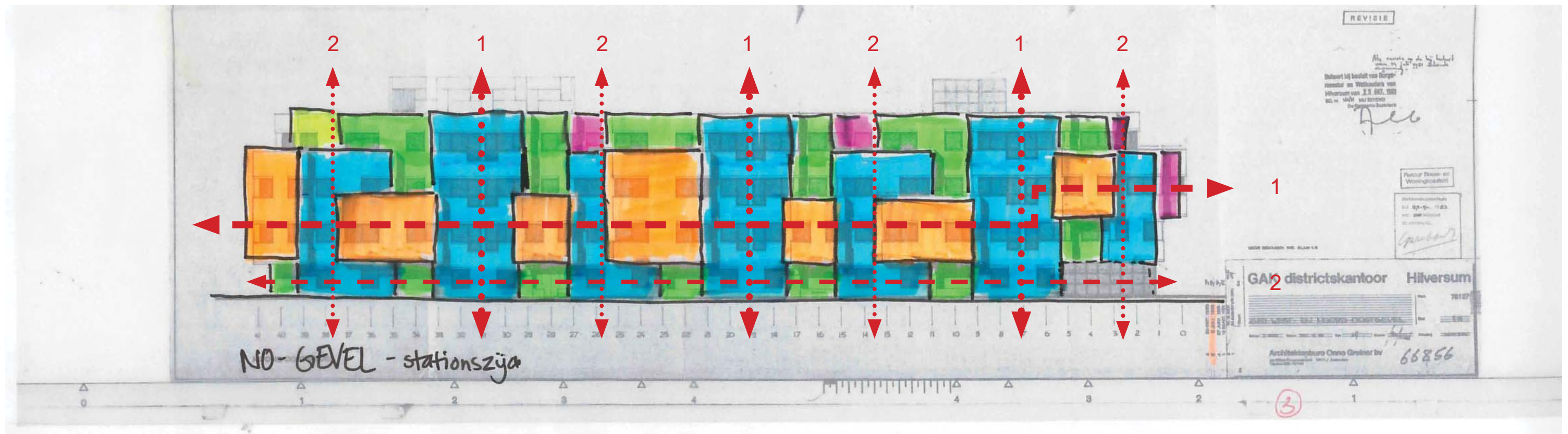
hiërarchie gevelstructuur

1. meest uitstekend =
2. =
3. =
4. =
5. meest terugliggend =

hiërarchie gevelstructuur

1. meest uitstekend =
2. =
3. =
4. =
5. meest terugliggend =

geleding van de noord-oost gevel - stationszijde / bron: <http://zoeken.gooienvechthistorisch.nl/publiek/Default.aspx> bewerkt door TAK architecten.

hiërarchie gevelstructuur

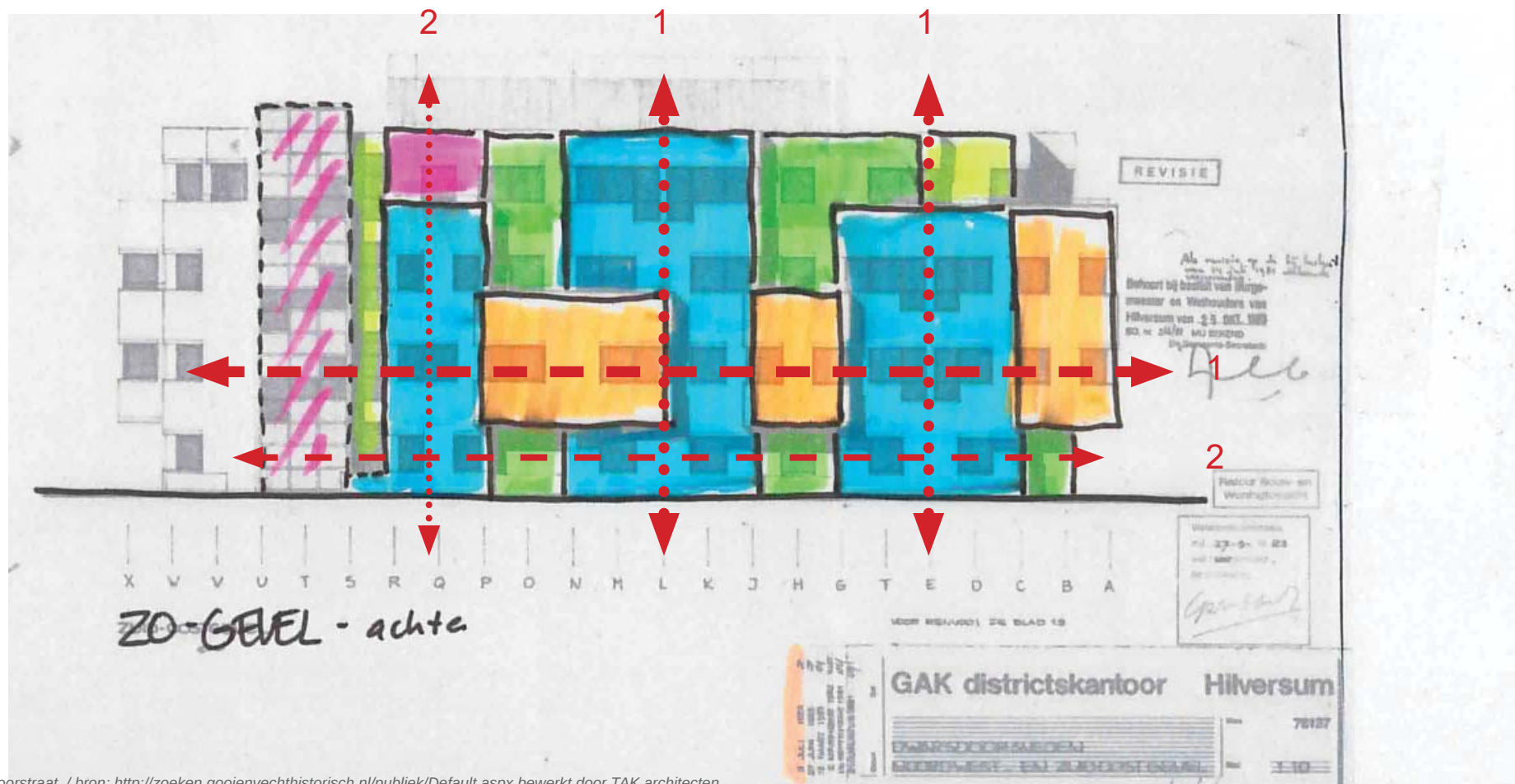
1. meest uitstekend =
2. =
3. =
4. =
5. meest terugliggend =

geleding van de noord-west gevel - zijde Stationsplein / bron: <http://zoeken.gooienvechthistorisch.nl/publiek/Default.aspx> bewerkt door TAK architecten.

hiërarchie gevelstructuur

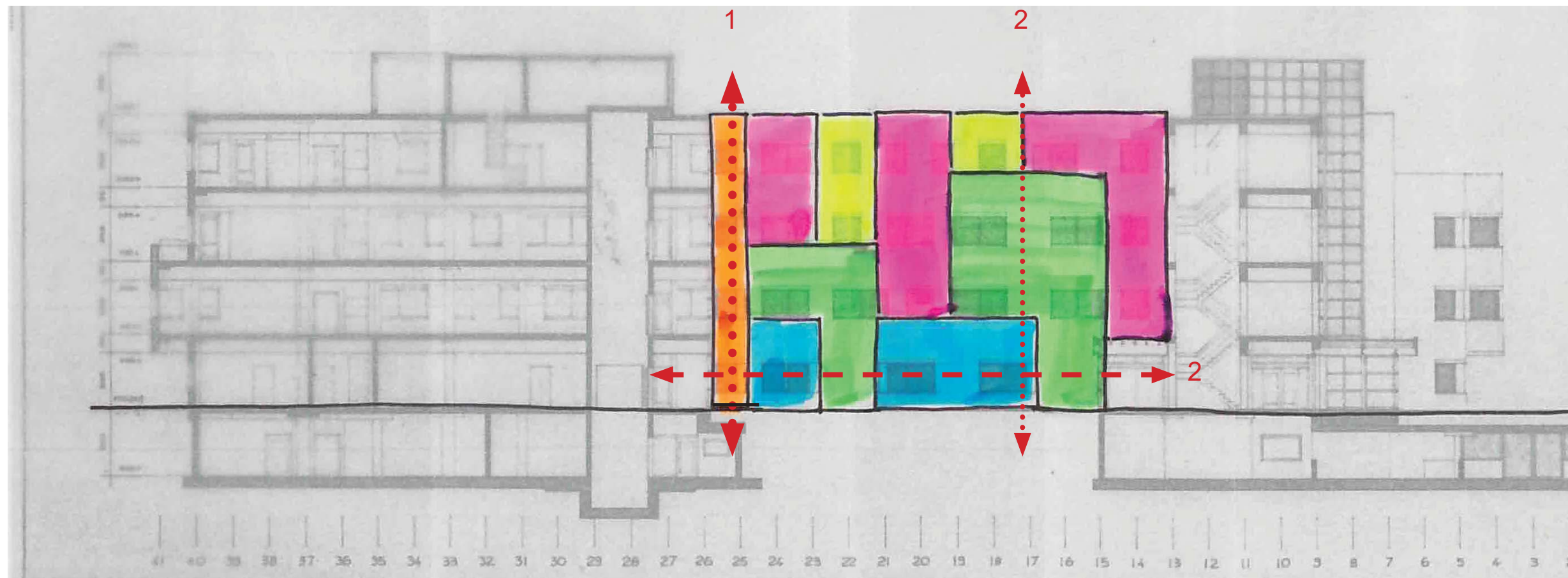
1. meest uitstekend =
2. =
3. =
4. =
5. meest terugliggend =

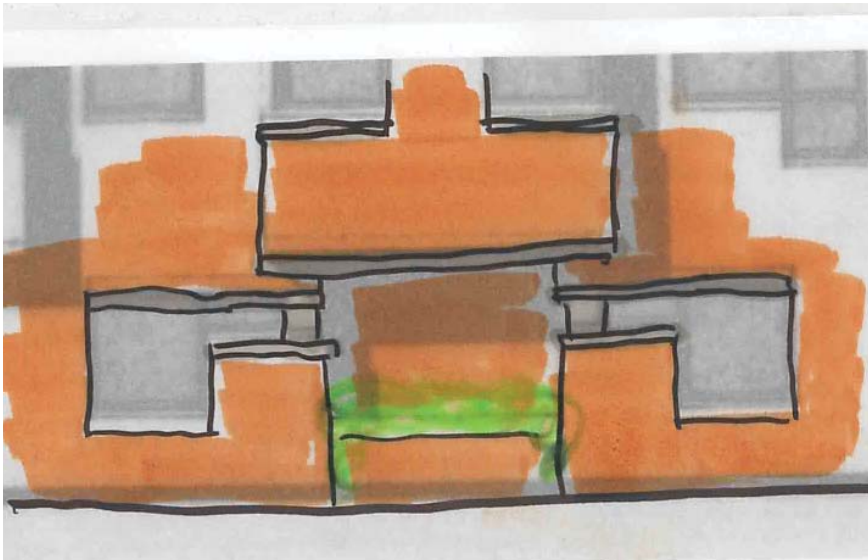
geleding van de zuid-oost gevel - zijde Spoorstraat / bron: <http://zoeken.gooienvrechthistorisch.nl/publiek/Default.aspx> bewerkt door TAK architecten.

hiërarchie gevelstructuur

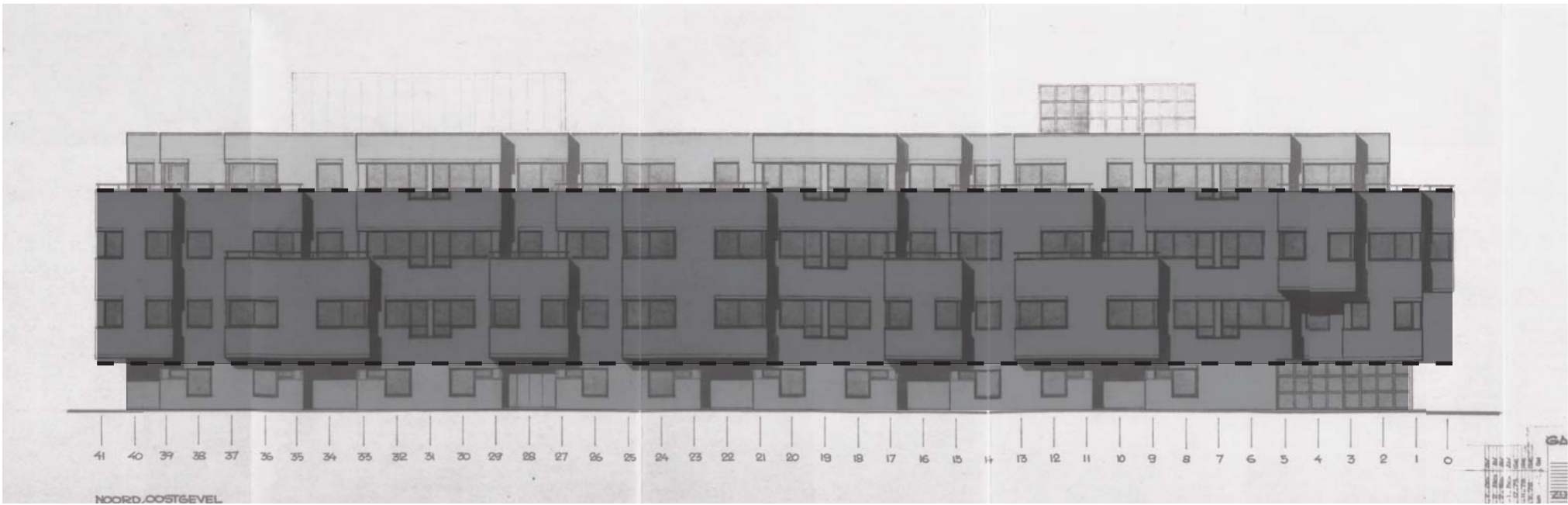
1. meest uitstekend =
2. =
3. =
4. =
5. meest terugliggend =

- gevelopbouw
- plint, regelmatig van stuctuur
 - gevel, sterke plasticiteit
 - beëindiging, teruglopend

onderdelen plint vormgegeven als een soort portiek en daarmee entreesfeer

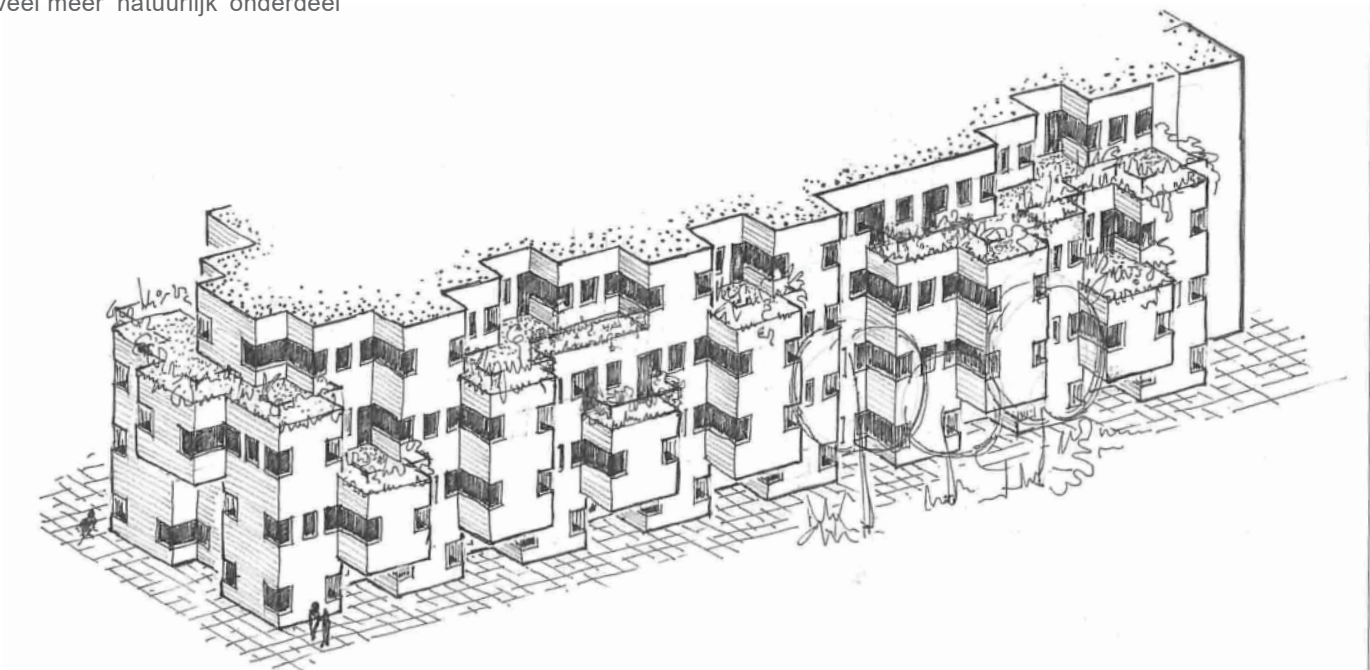
geleding van de gevelopbouw / bron: <http://zoeken.gooienvechthistorisch.nl/publiek/Default.aspx> bewerkt door TAK architecten.

groen

- Tuin/patio
- tuinontwerpen nog allen beschikbaar/aanwezig
 - tuin/patio ontwerpen door Tuinarchitectenburo Mien Ruys en Hans Veldhoen
 - patio met twee vijvers en weelderige beplanting
 - sedum beplanting op de balkon (zeer vooruitstrevend)
 - monumentale boom in patio – nog aanwezig
 - kunstwerk ‘Vorm met Waterloop’ van Henk Rusman in patio (geschonken door tuinarchitecten)

- Gevels
- beplanting op balkons zorgt voor onderbreking van de massa's naar boven toe waardoor het gebouw in zijn volledigheid wordt 'afgerond'
 - de strakke (dubbele) rij bomen langs de Schapenkamp beïnvloedt o.i. de beleving van GAK negatief; dit komt door de 'wandvorming' van de bomen t.o.v. de plasticiteit van GAK;
 - door het groen op balkons en de nissen begane grond (en mogelijk nog meer voor de gevel) terug te brengen kan de gevel veel meer 'natuurlijk' onderdeel

schets Onno Greiner, kantoorgebouw GAK, Stationsplein 25, Hilversum (1978-1981), vogelvluchtperspectief / bron: Boek Andrea Prins, Onno Greiner 1924-2010

plantenbakken op de balkons

plantenbakken op de balkons

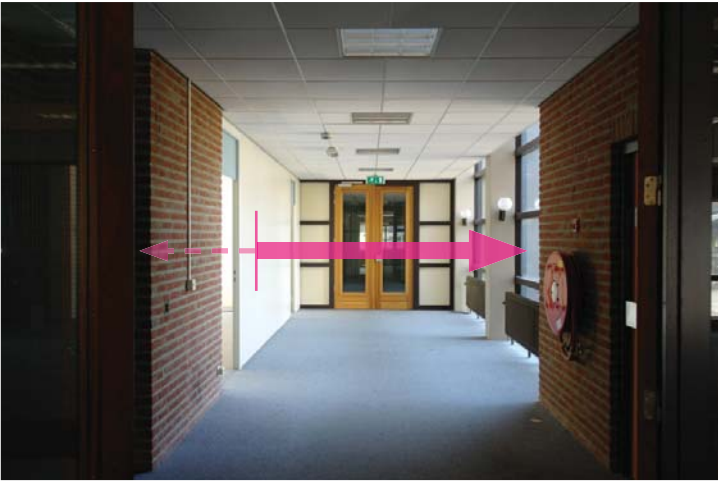

straatbeeld

verstoringen

Vanuit de architectuuranalyse en de binnen dit onderzoek geïnterviewde wijzigingen kunnen de verstoringen worden aangewezen die essentieel bijdragen aan de veranderende (verslechterde) beleving van het gebouw.

- Knelpunten door latere aanpassingen
1. Nieuw geplaatste wanden die de doorkijk en het lichtinval vanaf de voorgevel, via de binnentuin, naar de liftopstelling verstoren.

- 2a. Nieuw geplaatste wanden die de oorspronkelijke structuur van de intieme wacht- en overlegplekken op de begane grond verstoren.
- 2b. Hierbij is tevens de kleur (wit/licht) van de nieuwe wanden storend.

3. Nieuw geplaatste wanden die de oorspronkelijke open structuur verstoren.

4. Verwijderde wanden, die de oorspronkelijke, regelmatige blokkenstructuur (zie pagina 14 voor de opzet van de blokkenstructuur) op de begane grond teniet hebben gedaan.

5. Het verlaagde plafond in lichte kleur, waardoor de oorspronkelijke architectuur van het interieur, met donkere (bakstenen) wanden, donkere (houten) plafonds en lichte (betonnen) lateien boven de kozijnen, wordt verstoord. Dit geldt voor alle verdiepingen.

6. De vloeren die zijn bedekt met tapijt (zachte vloerbedekking) in plaats van de gridbetonplaten (harde vloerbedekking).

7. De wanden van de trappenhuizen waarvan de ruiten zijn dichtgezet met wanden, waardoor de openheid van structuur wordt verstoord en de duidelijke routing door middel van licht teniet wordt gedaan.

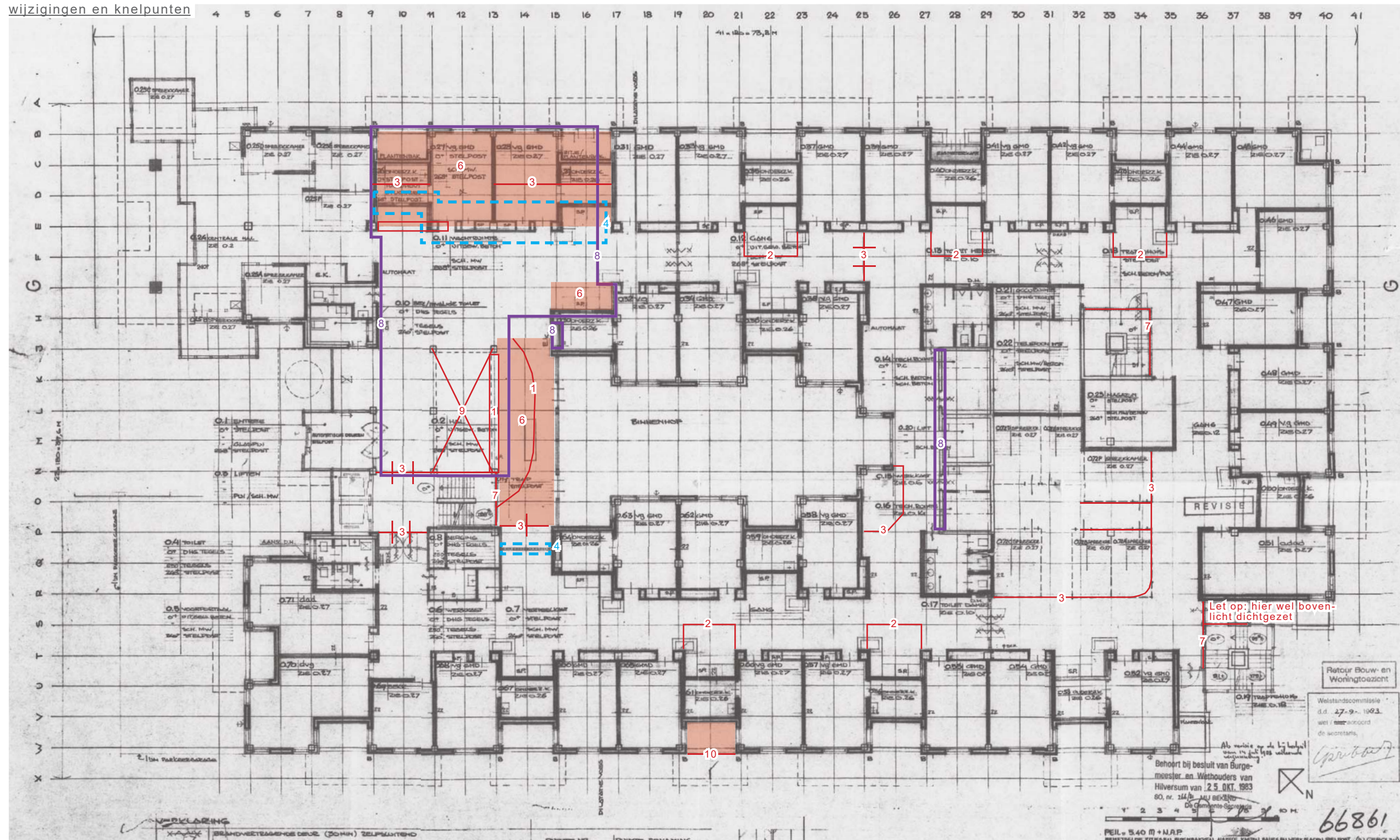

8. Witgesausde wanden op de begane grond die de intieme sfeer van de oorspronkelijk bakstenen wanden verstoren.

9. De dichtgezette vide in de entreehal, waardoor het lichtinval wordt verstoord en de duidelijke routing door middel van licht wordt verstoord.

wijzigingen en knelpunten

1. nieuwe wanden verstoren lichtinval/doorkijk van voorgevel naar binnentuin
2. nieuwe (witte) wanden verstoren de intieme sfeer en structuur
3. nieuwe (witte) wanden verstoren de oorspronkelijke, open structuur
4. verwijderde wanden hebben de blokkenstructuur verstoord
5. verlaagde plafonds verstoren de aandacht op de betonnen lateien boven de kozijnen (over alle verdiepingen)
6. tapijt in plaats van gridbetonplaten
7. ruiten van de trappenhuisen zijn dichtgezet
8. witgesausde wanden verstoren de intieme sfeer
9. dichtgezette vide verstoort de daglichttoetreding
10. dichtgemetselde plantenbakken en hekwerken

verstoringen begane grond plattegrond / bron: <http://zoeken.gooienvechthistorisch.nl/publiek/Default.aspx> bewerkt door TAK architecten.

wijzigingen en knelpunten

1. nieuwe wanden verstoren lichtinval/doorkijk van voorgevel naar binnentuin
2. nieuwe (witte) wanden verstoren de intieme sfeer en structuur
3. nieuwe (witte) wanden verstoren de oorspronkelijke, open structuur
4. verwijderde wanden hebben de blokkenstructuur verstoord
5. verlaagde plafonds verstoren de aandacht op de betonnen lateien boven de kozijnen (over alle verdiepingen)
6. tapijt in plaats van gridbetonplaten
7. ruiten van de trappenhuisen zijn dichtgezet
8. witgesausde wanden verstoren de intieme sfeer
9. dichtgezetten vide verstoort de daglichttoetreding

verstoringen van de verdieping plattegrond / bron: <http://zoeken.gooienvechthistorisch.nl/publiek/Default.aspx> bewerkt door TAK architecten.

Literatuur

- Prins, A. (2016). *Onno Greiner (1924-2010) Een zoektocht naar helderheid en geborgenheid*. Hilversum, Nederland: BONAS, Biografieën en oeuvrelijsten van Nederlandse architecten en stedenbouwkundigen.
- van der Marck, M. (1984). *Onno Greiner architect*. Amsterdam, Nederland: Van Gennepe bv.

Websites

- http://www.nicospilt.com/index_index_hilversumvroeger13.htm
- <http://www.marktplaza.nl/verzamelen/ansichtkaarten-nl/nh-hilversum-stationsplein-met-stations-gebouw-uit-1876-en-gak-kantoor-55617838.html>
- <https://www.heemschut.nl/nieuws/bedreigd-erfgoed/details/?erfgoed=339>
- <http://zoeken.gooienvechthistorisch.nl/publiek/Default.aspx>
- <http://www.tgooi.info/hilversum/stationsplein25.php>
- <http://albertusperk.nl/actueel-nieuws-erfgoedclubs-hilversum-ongeloofwaardig-oordeelt-u-zelf/>
- <https://hilversum.sp.nl/nieuws/2017/02/bewoners-over-kleine-spoorbomen-en-het-stationsplein>

Archieven

- zie websites

adres
delft

Zocherweg 2A
2613 ZV Delft
Tel: 015 212 59 03

arnhem

Van Oldenbarneveldtstraat 92-2
6827 AN Arnhem
Tel: 026 442 67 50

info@takarchitecten.nl
www.takarchitecten.nl